

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 47 Volume: 9 Issue: 47

Aralık 2016 December 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

**TÜRKÇE VE SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN TÜRKÇEYİ ETKİLİ KULLANMA
YETERLİLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**
**EVALUATION OF THE PRE-SERVICE TURKISH AND CLASSROOM TEACHERS' COMPETENCIES IN
TERMS OF EFFECTIVE USE OF TURKISH**

Sabahattin DENİZ*
Sibel TURHAN TUNA**

Öz

Bu araştırmanın temel amacı, öğretmen adaylarının Türkçeyi doğru ve etkili konuşma becerilerini ve bu temel beceriyi ders sunumuna aktarım yeteneklerini ölçmektir. Çalışmada Çintaş ve Yavuz'un (2012) geliştirdiği "Etkili Konuşma Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde Türkçe Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği programında, lisans eğitimi alan 2. Sınıf öğrencileri oluşturmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda, dersi işleyen öğretim elemanı öğrencilerin konuşma becerilerini kısmen de olsa yeterli görmektedir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre konuşma becerileri incelendiğinde dersin sorumlu öğretim elemanı Türkçe Öğretmenliği'ndeki kadın öğrencilerin "sunum" becerilerinin erkeklerden daha yeterli olduğunu, Sınıf Öğretmenliği eğitimi alan öğrenciler arasında böyle bir farkın olmadığını bulmuştur. Ancak Sınıf Öğretmenliğinde kadın öğrenciler "sunum ve konuşmaya odaklanma" becerilerinde, kendi sınıflarındaki erkeklerden daha yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Her iki grup birleştirilerek değerlendirildiğinde ise, öğrenciler kendilerini "üslup ve ifade" yönünden farklı görmüşlerdir. Bu farklılık kadın öğrencilerin lehine olmaktadır. Bu bağlamda dersin sorumlusu tarafından her iki alan öğrencileri birlikte değerlendirildiğinde, kadın öğrencilerin "konuşmaya odaklanma" becerilerinde daha etkili olduğu bulunmuştur. Bölümler arası farka bakıldığında anlamlı bir sonuca ulaşılamamıştır. Genel olarak Türkçe ve Sınıf Öğretmenliği öğrencilerinin etkili konuşma becerileri yönünden kendilerini eksik görmedikleri ancak "konuşmaya odaklanma" yönlerini zayıf buldukları görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğru ve Etkili Konuşma, Ders Anlatma Becerisi, Etkili Konuşma Ölçeği, Öğretmen Eğitimi.

Abstract

The main purpose of the current study is to evaluate the pre-service teachers' skills of using Turkish accurately and effectively and how well they make use of this skill in their oral presentation. In the current study, "Effective Speaking Scale" developed by Çintaş and Yavuz (2012) was employed to collect the data. The population of the study is comprised of the second-year students attending the Departments of Turkish Language Teacher Education and Classroom Teacher Education of Muğla Sıtkı Koçman University in 2014-2015 academic year.

In light of the findings of the current study, it can be argued that the pre-service teachers' speaking skills are partially adequate. When the students' speaking skills were examined in relation to their gender, it was concluded that the female pre-service Turkish language teachers' "presentation" skills are better than the male pre-service Turkish language teachers and no such difference was observed between the male and female pre-service classroom teachers. However, the female pre-service classroom teachers stated that their "presentation and focusing on speaking skills" are better than the male pre-service classroom teachers. When all the participants were evaluated together, it was found that the pre-service teachers viewed themselves different in terms of "style and expression" and this difference is in favor of the female pre-service teachers. Moreover, when all the participants were evaluated together, the female pre-service teachers were found to have more effective "focusing on speaking skills" than the male pre-service teachers. When the difference between the departments was examined, no significant difference was found. In general, the pre-service Turkish language and classroom teachers do not see themselves as deficient in language use but they think their "focusing on speaking skill" is weak.

Keywords: Accurate and Effective Speaking, Presentation Skill, Effective Speaking Scale, Teacher Education.

GİRİŞ

Dil, bir millete ve onun kültürüne mal olmuş kelimelerin mantıklı bir biçimde dizilişi ile oluşan sözlü ve yazılı ifadede kendini bulan canlı bir iletişim aracıdır. Bu araç, insanlar arasında sosyalleşmeyi sağlamaktadır, milletin bekası için elzemdir dahası, geçmişten şimdiye kültürün taşıyıcısı ve aktarıcısı rolünü üstlenen insanın temel iletişim kaynağıdır. Bu kıymetli kaynak, ana dilde öğretmenlik mesleğini icra eden ve edecek öğretmenlerde daha da bir değer kazanmaktadır. Nitekim Z kuşağı da dediğimiz bir nesil, 2000'li yılların başında neredeyse teknoloji ile tanışık doğan, tablet, bilgisayar vb. teknoloji nimetleri ile vakit geçirirken hemen her şeyi çabuk tüketen bir nesil olarak, onları anadilde yetiştirecek henüz genç ve tecrübesiz öğretmen adaylarını beklemektedir. İşte tam bu noktada, öğretmen adaylarının yazılı iletişimin yanı sıra sözlü iletişimde ana dillerini doğru ve etkili konuşma becerisine sahip olmaları gerekmektedir.

* Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üni. Eğitim Fakültesi. Eğitim Bilimleri.

** Yrd. Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üni. Eğitim Fakültesi. Türkçe Eğitimi Bölümü.

Bilindiği üzere dil sesler, heceler, ekler, kelimeler ve cümlelerden oluşur. Sesler, insanların anlaşması ve tabiatın algılanabilmesi, kavranabilmesi için var olmuş anlamlı canlı varlıklardır (Çoşkun, 2010: 17-29). Konuşma dili sesli, canlı ve olduğu için tabiidir (Ergin, 1989: 10). Buna ek olarak, dil iki etkinlikte ifade bulur: Yazılı ve sözlü anlatım. Yazılı anlatım daha çok örgün eğitimle kazanılırken, sözlü anlatım erken yaşlarda bireylerde sosyalleşme yolu ile yerleşmeye başlar.

Ana dil, "insanı çepeçevre sarmış bir varlıktır ve kişinin bu varlıktan kendini soyutlaması bir an bile mümkün değildir (Doğan, 2009: 194)." Ana dili bilinci tüm toplumların üzerinde önemle durduğu bir değerdir (Açık, 2014: 85). Ana dilde etkili konuşma becerisine sahip insanlar, her mecliste dikkati çeker. Nitekim dil bu yetkin kişilerde araç olmanın yanında iletilmek istenen şeyin amacıdır. Buradan hareketle doğru, güzel ve etkili konuşma, sözlü anlatımın en temel ilkesidir. Bu beceriler, henüz ilköğretim yıllarında kazanılmaya ve yerleşmeye başlar. Bu sebeple de eğitim kurumlarında, ana dilde ders veren tüm eğitimcilerin her şeyden önce dili doğru, etkili ve güzel kullanmaları en önemli beklentidir. Nitekim eğitimci bahsi geçen bu becerilerin kazanımında birinci dereceden "rol model"dir. Eğitimci, konuştuğundan fazlası olmalı, dahası konuşturan birey olmalıdır. Sözlü anlatım becerisinin biricik eylemi olan konuşma, dilin sözle yapılan iletişim ayağını oluşturur. Nitekim okuma, yazma, konuşma, dinleme şeklinde bildirilen dört temel dil becerisinden biri olan konuşma becerisi, aynı zamanda yazmayı da kapsayan kendini ifade etme aracı olan "anlatma"nın ön basamağıdır. Öyle ki yazıdan önce söz vardır. Tompkins'e göre (1998: 304), bugün dünyada, yaklaşık 3000 konuşma dili vardır, ancak bunların sadece 200'ünde yazı dili bulunmaktadır. Nitekim dil, hem yazılı hem sözlü olmak üzere bir anlatım edimidir. Dil Performansında Anlatım (*Lectures on Language Performance*) adlı eserinde Osgood (1980: 2-5), dilin altı karakteristik özelliğine dikkat çeker. Bunlar kısaca şu şekildedir: Düzenli olmayan yineleme kriteri; Karşılıklılık kriteri; Faydacı/öğretici kriter; Anlamsal kriter; Söz dizimsel kriter; Birleştirici verimlilik kriteri.

Talim ve Terbiye Başkanlığı, Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı genel amaçları arasında (3. Maddede) "Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek; onları, Türkçeyi gelişim süreci içinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek" (Kavcar; Sever; Oğuzkan, 2005: 236) ifadelerine yer vermektedir. Ayrıca, İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda da "konuşma becerisi, öğrencilerin Türkçenin estetik zevkine vararak ve zengin söz varlığından faydalanarak kendilerini doğru ve rahat ifade edebilmeleri; sosyal hayatta karşılaşacakları sorunları konuşarak çözebilmeleri, yorumlayıp değerlendirebilmeleri, çevreleriyle iletişim kurup iş birliği yapmaları ve ortak karar vermeleri açılarından önemlidir" ifadelerine yer verilmektedir (MEB 2006: 6)." Bu bağlamda, özellikle sınıf öğretmenleri de dâhil olmak üzere Türkçe öğretmenlerinin ana dilini doğru ve etkili kullanma bağlamında önemli bir rol üstlendiği muhakkaktır. Nitekim bu bireyler, ana dilini kullanma noktasında, yetiştirdikleri yeni nesle ışığını yansıtacaktır.

Günümüzde yaygınlaşmaya başlayan yapılandırmacı öğrenme ortamlarında öğrenci çok boyutlu değerlendirilmektedir. Sadece öğrencide öğrenilene değil; onun performansına, gelişimine, öğrenme-öğretme sürecinde yaptıklarına, çevresiyle ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerine de bakılır (Erdem, A.; Erdem M., 2015: 1132). Kanımızca bu bakışta, öğrencinin ana diliyle ifade bulan performansının altını bir kez daha çizmekte yarar vardır. Eğitim kurumlarında duygu ve düşüncelerini doğru, anlaşılır, etkili bir biçimde anlatamayan öğrenciler, sınıf içi etkinliğine karışamadıkları için öğrenme bağlamında da eksik kalacaklardır (Kavcar; Oğuzkan ve Sever, 2005: 59). Bu durumda öğrencilerin, kelime dağarcığının zenginleştirilerek anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi, duygu, düşünce ve tasarılarını sözle anlatmaya sevk edilmesi gerekir (Sever; Kaya ve Aslan, 2006: 26).

Buraya kadar verilen bilgilerin ışığında konuya bütüncü bir ifade ile yaklaşılacak olunursa, dilin "anlatma" etkinliği içinde yer alan "konuşma" becerisi "sözlü anlatım"ın temel taşıdır. Bu manada, eğitim kurumlarında ilkin eğitimcilerin ana dili doğru, güzel ve etkili kullanılması bağlamında "yeni kuşak alıcılar" a yani öğrencilere örnek olması gerekmektedir. Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanan bir öğretmenin örnek etkisi öğrenci performanslarında yine olumlu dönüşler sağlayacaktır. Bu araştırmanın temel amacı, öğretmen adaylarının Türkçeyi doğru ve etkili konuşma becerilerini ve bu temel beceriyi ders sunumuna aktarım yeterliklerini ölçmektir. Bu nedenle çalışmada, Türkçe ve Sınıf Öğretmenliği, öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterlik düzeyleri ilkin belirlenmiş olup sonrasında, dersin sorumlu öğretim elemanı bu yeterlik düzeylerini değerlendirmiştir. Cinsiyet ve bölümlere göre farklılık düzeylerinin ortaya konulduğu bulgular, tartışma ile devam edip araştırma, sonuç ve öneriler bölümü ile bitirilmektedir.

Yöntem

Bu çalışma, araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımları olup tarama araştırmalarında görüşlerin ve özelliklerin nasıl dağıldığıyla ilgilenilir (Karasar, 2005: 77; Büyüköztürk vd., 2008: 226).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde Türkçe Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği programına devam eden, "Cümle ve Metin Bilgisi" dersini alan 2. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örnekleme, Sınıf Öğretmenliğinde 61'i kadın, 27'si erkek; Türkçe Öğretmenliğinde ise 35'i kadın, 24'ü erkek olmak üzere toplamda 96'sı (% 65.3) kadın, 51'i (%34.7) erkek 147 öğrenci katılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada kullanılan ölçek, Çintaş ve Yavuz'un (2012) geçerlik ve güvenilir olduğu test edilen "Etkili Konuşma Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması" adlı makalesinden alınmıştır. 24 maddelik ölçeğin 20 maddesi olumlu, 4 maddesi olumsuz yargı içermektedir. Ölçeğin seçenekleri ise "Tamamen katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Orta derecede katılıyorum (3), Katılmıyorum (2), Kesinlikle katılmıyorum (1)" şeklindeki 5'li likert tipindedir. Verilerin yorumlanabilmesi için ölçeğin derecelendirme sınırlıkları 5 (\bar{X} =4.20-5.00), 4 (\bar{X} =3.40-4.19), 3 (\bar{X} =2.60-3.39), 2 (\bar{X} =1.80-2.59) ve 1 (\bar{X} =1.00-1.79) olarak belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutları, dersin sorumlu öğretim elemanı tarafından "Yeterli(3) -Kısmen Yeterli (2) - Yetersiz(1)" ifadeleri 3 (\bar{X} =3.00-2.33), 2 (\bar{X} =2.32-1.67) ve 1 (\bar{X} =1.00-1.66) ile değerlendirilmiştir. Alt boyutları, "Sunum", "Ses", "Üslup ve İfade", "Konuşmaya Odaklanma", "Dinleyicileri Dikkate Alma" başlıkları oluşturmaktadır. Ölçeğin toplamdaki Cronbach α değeri .92'dir. Alt boyutların değerleri ise şu şekildedir: "Sunum" .85; "Ses" .87; "Üslup ve ifade" .80; "Konuşmaya odaklanma" .76 ve "Dinleyicileri dikkate alma" .76. Araştırmamızda toplamdaki Cronbach alfa katsayısı .81 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutların değerleri ise şöyledir: "Sunum" .65; "Ses" .57; "Üslup ve ifade" .46; "Konuşmaya odaklanma" .45 ve "Dinleyicileri dikkate alma" .60 olarak bulunmuştur.

Bu bağlamda, sınıf ortamında 5 ile 10 dakika gibi kısa süre aralıklarında 5 ile 8 öğrencinin iki ders saati içinde dinlenmesi hedeflenmiştir. Tarafımızdan daha önceden belirlenmiş olan başta İstiklal Marşı, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi ve Onuncu Yıl Nutku'ndan bir bölüm olmak üzere metinler, sınıf mevcuduna göre cümleler halinde numaralandırılmış ve öğrencilere dönem başında eş zamanlı olacak şekilde ödev olarak verilmiştir. Tarafımızca, ilk iki - üç hafta, teorik konular işlenmiş ve tahtada benzer metinlerden örnek cümle çözümlenmeleri yapılmıştır. Bu arada, her ders öğrencilere değerlendirmeye tabi tutulacakları noktalar vurgulanmış, onlarla görüşmeler yapıp rol model olunmaya çalışılmıştır. Bu noktaların ilkinin "konuya hazırlık" oluşturmuştur. Konuya hazırlık aşamasında dönem başında önerilen "başat" eserlerin dikkate alınması vurgulanmıştır. Nitekim cümle analizlerinde bu eser bilgilerinden yararlanılmıştır. Diğer noktaları ise, "Sunum", "Ses", "Üslup ve İfade", "Konuşmaya Odaklanma" ve "Dinleyicileri Dikkate Alma" alt boyutları oluşturmaktadır. Bu maddelerde hedeflenen beklentiler kısaca şu şekilde verilebilir:

"Sunum maddesi, öğrencinin sözlü anlatımında aktardığı bilginin somutluğunu, konuşmasının tutarlılığını, yapıcı üslup yönünü, konuşma bütünlüğünü, konuşmanın anlaşılır olma yönünü ve doğruluğunu ölçmede ifade bulan ölçeğin alt boyutunun ilkinin teşkil etmektedir.

"Ses" maddesi, öğrencinin sesinin açık, net, anlaşılır olmasını, sınıf ortamında duyulur olmasını ve konuşma hızını ölçmede ifade bulan ölçeğin alt boyutunun ikincisini teşkil etmektedir.

"Üslup ve İfade" maddesi, öğrencinin konuşmasında vurgu-tonlama -duraklara dikkatini, kelimeleri doğru telaffuzunu, kelime hazinesinin niteliğini, İstanbul Türkçesini kullanma becerisini, nezaket diline önem verişini ölçmede ifade bulan ölçeğin alt boyutunun üçüncüsünü teşkil etmektedir.

"Konuşmaya Odaklanma" maddesi, öğrencinin konuşmasındaki tatsızlık, dalgınlık, hissizlik, kibir gibi olumsuz yönler ile konuşmada akışı bozan "ıı", "eee" gibi seslerin olup olmadığını ölçmede ifade bulan ölçeğin alt boyutunun dördüncüsünü teşkil etmektedir.

"Dinleyicileri Dikkate Alma" maddesi, öğrencinin sunum sırasında sınıfı gözlemesine, sınıf bireylerine verdiği değere, dinleyicilerin jest ve mimiklerine, sınıf seviyesine uygun terminoloji kullanımına dikkat etme yönünü ölçmede ifade bulan ölçeğin alt boyutunun sonuncusunu teşkil etmektedir.

Her bir öğrenciden (tahtada) sunuma çıkmadan hemen önce, ekte verilen ölçekte yer alan maddelerde (kendilerine ait) etkili konuşma yeterliklerinin değerlendirilmesi istenmiştir. Devamında ise öğrenci, kendisine tanınan sınırlı süre içinde, (önceden numaralandırılarak belirlenmiş) cümlesini tahtada öğeler ve kelime grupları açısından analiz ederek sunumunu gerçekleştirmiştir. Son aşamada ise tarafımızdan, yukarıda izah edilen ölçeğin alt boyutları dikkate alınarak her bir öğretmen adayı için, "yeterli", "yetersiz" ya da "kısmen" ifadeleri kullanılarak değerlendirme yapılmıştır.

BULGULAR

1. Birinci alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın birinci alt problemini "Türkçe öğretmenliği ve Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterlikleri ve öğretim elemanı değerlendirmesi ne düzeydedir?" sorusu teşkil etmektedir. Bu alt probleme ilişkin bulgular, Tablo-1'de verilmiştir.

Tablo 1. 1 Burada, Türkçe öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterliklerine sahip olma düzeyleri ve öğretim elemanı değerlendirmesine ilişkin betimsel istatistikî değerleri verilmiştir.

Tablo1.1.Türkçe öğretmenliği öğretmen adayları ve dersin sorumlu öğretim elemanının etkili konuşma yeterliklerine ilişkin betimsel istatistiksel değerleri

Türkçe Eğitimi bölümü öğretmen adayları				Dersin sorumlusu			
Alt boyutlar	n	\bar{X}	Ss	Alt boyutlar	n	\bar{X}	Ss
Sunum	59	4.19	0,50	Sunum	59	2.44	0,79
Ses	59	4.23	0,64	Ses	59	2.38	0,78
Üslup ve ifade	59	4.04	0,51	Üslup ve ifade	59	2.23	0,79
Konuşmaya odaklanma	59	2.35	0,55	Konuşmaya odaklanma	59	2.42	0,79
Dinleyicileri dikkate alma	59	3.80	0,62	Dinleyicileri dikkate alma	59	2.28	0,81

Tablo 1.1 incelendiğinde Türkçe öğretmenliği öğretmen adaylarının etkili konuşma ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları; Sunum (\bar{X} =4.19), Ses (\bar{X} =4.23), Üslup ve İfade (\bar{X} =4.04), Konuşmaya Odaklanma, (\bar{X} =2.35), Dinleyicileri dikkate alma (\bar{X} =3.80) değerleri arasında görülmektedir. Dersin sorumlu öğretim elemanının değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise, Sunum (\bar{X} =2.44), Ses (\bar{X} =2.38), Üslup ve İfade (\bar{X} =2.23), Konuşmaya Odaklanma, (\bar{X} =2.42), Dinleyicileri dikkate alma (\bar{X} =2.38) arasında değiştiği gözlenmektedir.

Tablo 1.2 Burada, Sınıf öğretmenliği adaylarının etkili konuşma yeterliklerine sahip olma düzeyleri ve öğretim elemanı değerlendirmesine ilişkin betimsel istatistiksel değerleri verilmiştir.

Tablo 1.2. Sınıf Öğretmenliği adayları ve dersin sorumlu öğretim elemanının etkili konuşma yeterliklerine ilişkin betimsel istatistiksel değerleri

Sınıf Öğretmenliği öğretmen adayları				Dersin sorumlusu			
Alt boyutlar	n	\bar{X}	Ss	Alt boyutlar	n	\bar{X}	Ss
Sunum	88	4.23	0,52	Sunum	88	2.36	0,74
Ses	88	4.17	0,63	Ses	88	2.32	0,72
Üslup ve ifade	88	3.96	0,57	Üslup ve ifade	88	2.28	0,71
Konuşmaya odaklanma	88	2.40	0,71	Konuşmaya odaklanma	88	2,37	0,66
Dinleyicileri dikkate alma	88	3.71	0,58	Dinleyicileri dikkate alma	88	2,19	0,75

Tablo-1.2. incelendiğinde Sınıf öğretmen adaylarının etkili konuşma ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları; Sunum (\bar{X} =4.23), Ses (\bar{X} =4.17), Üslup ve İfade (\bar{X} =3.96), Konuşmaya Odaklanma, (\bar{X} =2.40), Dinleyicileri dikkate alma (\bar{X} =3.71) arasında görülmektedir. Öğretim elemanının değerlendirmesinin aritmetik ortalamaları ise, Sunum (\bar{X} =2.36), Ses (\bar{X} =2.32), Üslup ve İfade (\bar{X} =2.28), Konuşmaya Odaklanma, (\bar{X} =2.37), Dinleyicileri dikkate alma (\bar{X} =2.19) arasında değiştiği görülmektedir.

2. İkinci alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemini "Türkçe öğretmenliği ve Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterlikleri ve öğretim elemanı değerlendirmesi cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermekte midir?" sorusu teşkil etmektedir. Bu alt probleme ilişkin bulgular, Tablo-2' de verilmiştir.

Tablo 2.1 Burada, Türkçe öğretmenliği, öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterliklerine sahip olma düzeyleri ve dersin sorumlusu öğretim elemanının değerlendirmesinin, cinsiyete göre T- testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 2.1 Türkçe öğretmenliği öğretmen adaylarının ve ders sorumlusu öğretim elemanının etkili konuşma yeterliklerini değerlendirmelerine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre T-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Türkçe öğretmen adayları							
Sunum	Kadın	35	15.40	2.46	57	.667	.507
	Erkek	24	14.95	2.54			
Ses	Kadın	35	16.97	2.71	57	.079	.907
	Erkek	24	16.91	2.46			
Üslup ve ifade	Kadın	35	20.54	2.55	57	1.230	.224
	Erkek	24	19.70	2.56			
Konuşmaya odaklanma	Kadın	35	29.45	3.65	57	.305	.761
	Erkek	24	29.16	3.48			
Dinleyicileri dikkate alma	Kadın	35	9.28	2.29	57	.499	.620
	Erkek	24	9.58	2.15			

Dersin sorumlusu							
Sunum	Kadın	35	2.68	0,63	57	3.064	.003
	Erkek	24	2.08	0,88			
Ses	Kadın	35	2.51	0,70	57	1.480	.144
	Erkek	24	2.20	0,88			
Üslup ve ifade	Kadın	35	2.34	0,76	57	1.237	.221
	Erkek	24	2.08	0,82			
Konuşmaya odaklanma	Kadın	35	2.51	0,72	67	1.061	.293
	Erkek	24	2.29	0,85			
Dinleyicileri dikkate alma	Kadın	35	2.42	0,73	57	1.630	.100
	Erkek	24	2.08	0,88			

$p < 0.05$

Tablo 2.1'e göre, Türkçe öğretmenliği, öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterlikleri puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Diğer taraftan dersin sorumlusu öğretim elemanının değerlendirmesinde ise, "sunum" alt boyutunda, Türkçe Eğitimi bölümü öğretmen adaylarından kadınların ($\bar{x} = 2.68$), erkek öğretmen adaylarından ($\bar{x} = 2.08$) daha etkili konuşma yeterliklerine sahip olduğu bilgisine ulaşılmaktadır.

Tablo 2.2 Burada, Sınıf öğretmenliği adaylarının etkili konuşma yeterliklerine sahip olma düzeyleri ve dersin sorumlu öğretim elemanının değerlendirmesinin, cinsiyete göre T- testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 2.2.Sınıf Öğretmenliği öğretmen adaylarının ve dersin sorumlusu öğretim elemanının etkili konuşma düzeylerini değerlendirmelerine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre T-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Sınıf öğretmen adayları							
Sunum	Kadın	61	29.47	3.019	86	1.398	.038
	Erkek	27	28.44	3.555			
Ses	Kadın	61	26.14	2.580	86	1.706	.092
	Erkek	27	25.04	3.203			
Üslup ve ifade	Kadın	61	8.80	3.229	86	2.112	.116
	Erkek	27	10.48	3.876			
Konuşmaya odaklanma	Kadın	61	10.70	3.394	86	2.401	.019
	Erkek	27	9.16	2.47			
Dinleyicileri dikkate alma	Kadın	61	14.63	2.113	86	1.214	.228
	Erkek	27	15.29	2.798			
Dersin sorumlusu							
Sunum	Kadın	61	2.42	.717	86	1.186	.239
	Erkek	27	2.22	.800			
Ses	Kadın	61	2.32	.723	86	.033	.974
	Erkek	27	2.33	.733			
Üslup ve ifade	Kadın	61	2.29	.691	86	.217	.829
	Erkek	27	2.25	.764			
Konuşmaya odaklanma	Kadın	61	2.39	.639	86	.388	.060
	Erkek	27	2.33	.733			
Dinleyicileri dikkate alma	Kadın	61	2.18	.741	86	.238	.812
	Erkek	27	2.22	.800			

$p < 0.05$

Tablo 2.2'de, Sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterlikleri puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmektedir. Bu farklılık "Sunum ve Konuşmaya odaklanma" alt boyutlarında görülmektedir. Sunumda, kadınların ($\bar{x} = 29.47$), erkeklerden ($\bar{x} = 28.44$) daha etkili olduğu söylenebilir. Konuşmaya odaklanma konusunda ise erkeklerin ($\bar{x} = 9.16$), kadınlara oranla ($\bar{x} = 10.70$) kendilerini daha zayıf bulduğu ifade edilebilir. Dersin sorumlusu Öğretim Elemanının öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterliklerini değerlendirme verilerinde, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 2.3 Burada, Türkçe öğretmenliği ve Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterliklerine sahip olma düzeyleri ve dersin sorumlusu öğretim elemanının değerlendirmesinin, cinsiyete göre T- testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 2.3 Türkçe öğretmenliği ve Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının ve ders sorumlusu öğretim elemanının etkili konuşma düzeylerini değerlendirmelerine ilişkin görüşlerinin Cinsiyete Göre T-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Türkçe ve Sınıf öğretmeni adayları							
Sunum	Kadın	96	28.70	5.269	145	.495	.621
	Erkek	51	28.25	5.313			
Ses	Kadın	96	16.69	3.122	145	.513	.609
	Erkek	51	16.41	3.395			

Üslup	Kadın	96	20.23	3.191	145	.246	.015
	Erkek	51	18.72	4.123			
Konuşmaya odaklanma	Kadın	96	9.22	2.743	145	1.367	.174
	Erkek	51	9.92	3.236			
Dinleyicileri dikkate alma	Kadın	96	15.18	3.979	145	.495	.622
	Erkek	51	14.86	3.400			
Dersin sorumlusu							
Sunum	Kadın	96	2.42	.777	145	1.370	.173
	Erkek	51	2.23	.862			
Ses	Kadın	96	2.36	.769	145	.940	.349
	Erkek	51	2.23	.838			
Üslup ve ifade	Kadın	96	2.31	.730	145	.579	.117
	Erkek	51	2.09	.877			
Konuşmaya odaklanma	Kadın	96	2.46	.664	145	2.093	.038
	Erkek	51	2.19	.894			
Dinleyicileri dikkate alma	Kadın	96	2.25	.794	145	.942	.348
	Erkek	51	2.11	.840			

$p < 0.05$

Tablo 2.3'e göre genel olarak, Türkçe öğretmenliği ve Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterlikleri birlikte incelendiğinde ve dersin sorumlusu tarafından değerlendirildiğinde, bulgularda, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmektedir. Buna göre, "Üslup ve ifade" yönünden kadınlar ($\bar{x}=20.23$), erkeklerden ($\bar{x}=18.72$) daha yeterli görünmektedir. Diğer yandan, dersin sorumlusu öğretim elemanının öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre etkili konuşma yeterliklerini değerlendirme verilerinde, konuşmaya odaklanmada kadınların ($\bar{x}=2.46$), erkeklerden ($\bar{x}=2.19$) daha yüksek yeterlik düzeyine sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

3. Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular:

Araştırmanın üçüncü alt problemi "Türkçe öğretmenliği ve Sınıf öğretmenliği bölümlerine göre öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterlikleri ile öğretim elemanı değerlendirmesi anlamlı bir fark göstermekte midir?" şeklindedir. Bu amaçla Türkçe öğretmenliği ve Sınıf öğretmenliği bölümleri, öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterlikleri ve öğretim elemanı değerlendirmesine ait ölçek toplam madde puanlarına bağımsız T -testi uygulanmıştır. Dersin sorumlusu öğretim elemanının öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterliklerini değerlendirme verilerinde [$t_{(145)}=0.492$; $p>.05$], bölümlere göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır.

TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda genel anlamda Türkçe ve Sınıf öğretmenliği öğretmen adayları ile dersin sorumlusu öğretim elemanının etkili konuşma yeterliklerini olumlu yönde değerlendirdikleri söylenebilir. Araştırmanın birinci alt problemi incelendiğinde, Türkçe öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği öğretmen adayları kendilerini, etkili konuşma alt boyutlarının "sunum, ses, üslup ve ifade, dinleyicileri dikkate alma" yeterlilik düzeylerinde daha olumlu olduklarını belirtirken, "konuşmaya odaklanmada" yetersiz olduklarını ifade etmektedirler. Dersin sorumlusu ise öğretmen adaylarını "sunum, ses ve konuşmaya odaklanmada yeterli görmekte", "üslup ve ifade ile dinleyicileri dikkate almada" kısmen yeterli görmektedir. Kanımızca, öğretmen adaylarının konuşmaya odaklanma yönünden kendilerini yetersiz görmeleri doğaldır, mesleki gelişimlerini destekleyecek ve lisans öğretim programlarında yer alan birçok dersi alarak bu eksiklikleri tamamlayacakları öngörülebilir. Dersin sorumlusu bu bağlamda öğrencileri olumlu değerlendirerek onların etkili konuşma yeterliklerini kazanmalarında, onları cesaretlendirmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin bulgular bağlamında konuya yaklaşıldığında, Türkçe öğretmenliği, Sınıf öğretmenliği ve her iki bölüm için şu değerlendirmeyi yapmak mümkündür: Türkçe öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterlikleri puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmekle birlikte, öğretim elemanının değerlendirmesinde, "Sunum" alt boyutunda, kadınların erkeklerden daha etkili konuşma yeterliklerine sahip olduğunu bilgisine ulaşılmaktadır. Araştırmalar, kadınların ve erkeklerin iletişimde bazı farklılıklarının olduğunu göstermektedir. Kadınlar, konuşma ve samimi bir dil kullanma konusunda daha duyarlı iken, erkekler konuşmayla birlikte dilde statü ve bağımsızlık öğelerine daha fazla yer verirler (Erdem ve Deniz, 2008: 79).

Kadınların ankette kendilerini daha iyi olarak değerlendirdikleri "Sunum"; anlatılmak istenenlerin en başta doğruluğundan emin olunmasını, konuşma üslubunun somut, tutarlı, bütünsel, anlaşılır ve yapıcı olmasını içerirken aynı zamanda aktarılan bilgilerin gündelik yaşamdan örneklerle desteklenmesi gibi bilgileri de içerir. Tarafımızca yapılan değerlendirmede, kadınların özgüvenlerinin aynı zamanda sunuma da yansıdığı tespit edilmiştir. Nitekim özgüven, kişinin tahtada kendisini rahat hissetmesiyle ilintili olup sözlü anlatım yahut etkili ve doğru ana dil kullanımıyla da doğrudan bağlantılıdır.

Diğer taraftan, Sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterlikleri puanlarının cinsiyet değişkenine göre, "Sunum" ve "Konuşmaya odaklanma" alt boyutlarında anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmekte olup "Sunum"da, kadınların erkeklere göre kendilerini daha iyi buldukları, "Konuşmaya odaklanma" alt boyutunda ise, anlatım bozukluğu yapmama, akıcı konuşma, sesin kibirli hissedilmesi, uı, eee vb. seslerle konuşma akışının bozulması gibi konularda erkeklerin kendilerini daha zayıf gördükleri bulgusuna ulaşılmaktadır. Kanımızca "Konuşmaya odaklanma" değerlendirmesinde, erkeklerin kadınlara oranla kendilerini daha objektif değerlendirdiğini vurgulamak mümkündür. Bu konuda, diğer bir yaklaşım da, bu alt maddenin kadınlar tarafından yeterince anlaşılmadığı yönünde olabilir. Bizce yukarıda, konuşmaya odaklanma dâhilinde daha çok vurgulanmış olan, ancak üslup ve ifade ile seste de sıklıkla karşılaşılabilen konuşma sorunları anadili eğitimimin öncelikli konuları arasında yer almalıdır. Akkaya'ya göre (2012: 417), öğretmen adaylarının konuşma sorunları arasında, telaffuz yanlışları, "ıı, aaa, eee" gibi dolgu ifadeleriyle ya da heyecanlanmayla konuşmanın duraksaması gibi durumlar gelmektedir. Erdem ve Deniz'e göre (2008: 79), konuşmanın fiziksel özelliklerinin yanında zihinsel özellikleri de bulunmaktadır. Örneğin bazı konuşmacıların gereksiz yere durma ve susmaları, sözlerin veya kelimelerin son seslerini uzatma; "eeee", "ııı", "ıııı", "öööö" gibi dolgu seslerinin çıkarılmasına sebep olmaktadır. Bu durumda da konuşmanın akışı ve etkisi bozulmaktadır. Bu dolgu sesleri süresince beyin bilgileri sıralamak için zaman kazanmaktadır. Nitekim bu gibi kusurların alışkanlığa dönüşmeden engellenmesi gerekmektedir. Bazen de konuşmacılar, sınıflandırılmamış bilgiyi akıcı bir şekilde sunmak istedikleri zaman, beyin konuşmacının istediği bilgileri aramak yerine, ona benzeyen bilgi veya sözleri hızla dışa vurmakta, bu da konuşmacının sık sık gaf yapmasına sebep olmaktadır. Konuşma hataları, önceden öngörülemeyeceği gibi belirli bir düzene de sahip değildir. Konuşma hataları üzerine yapılan dilbilimsel analizlerin çoğu, bu hataları genelde dilin fonetik yapısı ile ilişkilendirir (Fromkin, 1973: 14, 15). Konuşma hataları için sınıf içi, konuşma eğitimi çalışmaları yapılmalıdır. Konuşma eğitiminde uygulanabilecek en önemli etkinlik "anlatma" çalışmalarıdır. Sınıf içinde, öğrencinin gezi ve gözlem yoluyla elde ettiği bilgi, izlenim, edindiği fikir, hissettiği duygu yahut bir anısı anlatılabilir. Bu tür çalışmalar, öğrencinin doğrudan kendi gözlemlerine dayandığı için onlar adına kolay olup konuşma eğitimi açısından önemlidir (Özbay, 2005: 1-7).

Tüm bu bilgilerle birlikte, dersin sorumlusu öğretim elemanının Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterliklerini değerlendirme verilerinde, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Türkçe öğretmenliği ile Sınıf öğretmenliği, öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterlikleri birlikte incelendiğinde ve dersin sorumlusu tarafından değerlendirildiğinde, bulgularda, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmaktadır. Sonuçlara göre, "üslup ve ifade" yönünden kadınlar daha yeterli görünmektedir. Cümle ve kelime vurgusu, tonlama, duraklar, kelimelerin doğru telaffuzu, zengin kelime hazinesi, İstanbul ağzı, nezaket kuralları gibi konuşmada önemli alt başlıkları içeren üslup konusunda, sınıfların kendi arasında ve tarafımızca yapılan değerlendirmede, kadın adayların daha başarılı olduğu gözlenmiştir. Kanımızca bu durum genel anlamda, (sınıftaki) erkek öğretmen adaylarının iki ve daha fazla dilli kültürel ortamlarda doğup yetişmesi kaynaklı olabilir. Nitekim bu önemli bulgu, dersin sorumlu öğretim elemanı olarak tarafımızdan bizzat gözlenmiştir. Bazı öğretmen adaylarının güçlükle İstanbul Türkçesini kullandığı, bu sebeple de yukarıda da ifade edilen özgüven meselesine ve nihayet sözlü anlatımda sunum başarısına bu önemli durumun yansıdığı ifade edilebilir. Bu konu, evrensel bir realitedir; ama aynı zamanda konunun eyleme geçirilişi ile bireyseldir. İki dillilik üzerine yapılan araştırmalar da bu bulguyu destekler niteliktedir:

"Ana dil (mother tongue) iki dilliliğin ana problemlerinden birisi olup UNESCO tarafından bir insanın erken yaşlarda normal, doğal vasıtalarla iletişim ve düşünme yoluyla kazandığı şey şeklinde tanımlanır. İki dilli bir insan, aynı zamanda iki kültürlü insan anlamına gelir. Bu kültürler, birbirinden ayrışıp dengede seyredebileceği gibi birbirine girmiş halde de bulunabilir. İki dillilik, globalleşme ve göç hareketlerindeki artış, gittikçe artan sosyal iletişim ağları ile eğitimin yaygınlaşması, kültürel kontaklar kurulması sonucu, ferdiyetçiliğin ön plana çıkması ve tüm bunların düzenli gelişip büyümesiyle çok yakından ilintilidir (Hamers ve Blanc 2003: 2, 40, 469)."

İster okulda isterse evde olsun, bir çocuk ikinci dili kazanmaya başladığı zaman, çocuğun bilişsel kaynakları, o dilin ediniminde hızlı ve nihai başarıya ulaşım için önemli bir rol oynar (Bialystok, 2000: 70).

Üslup ve ifade başlığı altında ele alınabilen, konuşmada nezaket kurallarına uyuma dikkat edilmesi gerektiği hususu, dilbilim konusu dışında olup cinsiyet faktörü ile doğrudan ya da dolaylı ilişkilendirilebileceği konusunda farklı çalışmalarda ortaya konulabilir. Bize göre, etkili konuşma becerileri ve onun alt başlıkları, yukarıda da ifade edildiği gibi daha çok bireysel bir konu olup bireyin kişisel gelişimi ve eğitim düzeyi yeterliliği ile yakından ilgilidir. Bireyin bilişsel gelişimi akıl yürütme, düşünme, bellek ve

dildeki değişmeleri kapsar. Öğrenme ile ilgili değişimler ise daha belirgindir ve özellikle bireyde bilişsel yönü doğrudan etkiler (Küçükkaragöz, 2003: 76,77).

Tüm bunlara ilaveten, dersin sorumlusu öğretim elemanının öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre etkili konuşma yeterliklerini değerlendirme verilerinde, konuşmaya odaklanmada kadınların daha yüksek yeterlik düzeyine sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Bu duruma da iki farklı yönde bakış açısı getirmek mümkündür: İlk yaklaşım oldukça net görülebilir. Nitekim katılımcılardan kadın sayısı oranı oldukça yüksektir. İkinci yaklaşım ise, bu çalışma evren ve örneklem bağlamında ele alındığında, bilindiği üzere, eldeki sınırlı sayıda örneklem ve mevcut ile nitel veri analizine dayanmaktadır. Cinsiyet değişkenine, farklı yöntemler kullanılarak, (örneğin katılımcıların cinsiyet mevcudunun eşit tutulduğu “Deneysel” yöntem gibi) evren ve örneklemi çok daha geniş tutarak yaklaşmak da mümkündür. Nitekim bu çalışma, toplamda 96 kadın, 51 erkek katılımcı ile iki farklı bölümde gerçekleştirilmiştir. “Cümle ve Metin Bilgisi” dersini her iki sınıfta da, bizzat dönem başından sonuna kadar ders sorumlusu olarak yürütmemizden hareketle ifade edebiliriz ki sayı az tutulup (Sınıf Öğretmenliği 10 - Türkçe Öğretmenliği 10 gibi) sınıf içindeki cinsiyet oranı eşit tutulsaydı yine (yukarıda çok dillilik meselesinden hareketle) benzer sonuçların alınacağı kanaatine varırdık.

Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular bağlamında konuya yaklaşıldığında, dersin sorumlusu öğretim elemanının, öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterliklerini değerlendirme verilerinde, bölümlere göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durumu da kısaca şu şekilde yorumlamak mümkündür: Her iki sınıf da, lisans düzeyi olup ikinci sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Her iki sınıfa da, tüm dönem boyunca aynı ders planı uygulanmıştır. Nitekim İstiklal Marşının tamamı, Gençliğe Hitabe ve Onuncu Yıl Nutku’ndan bir parça olmak üzere metinler, tamamı ile bölüm ayrımı yapılmadan dönemin hemen başında ödev ve sınav konusu olarak verilmiştir. Bizce Milli Eğitim kurumlarında, Sınıf öğretmeni veya Türkçe öğretmeni olarak, anadilde ders verecek öğretmen adaylarının bahsi geçen cümle kurgusu sağlam başat metinleri, cümle bilgisi dâhilinde analiz edebilme yeterliliğine sahip olması gerekmektedir. Nitekim ders ortamlarında, görüşmelerde vurguladığımız üzere, Türkçe öğretmenliği programı mezunu olan bir kişinin ihtiyaç duyulduğu anda, edebiyat öğretmeni yerine derse girebileceği yahut da Sınıf öğretmenliği mezunu bir kişinin de ihtiyaç duyulması halinde, farklı yaş gruplarına verilecek eğitimlerde (özellikle yetişkin eğitimlerinde) Türkçe dersine girebileceği göz önünde tutulmalıdır. Bu sebeple, öğretmen adaylarının bu konuda hem bilinçli hem de donanımlı olması gerekmektedir. Nitekim “Öğretmenlik, özel uzmanlık mesleği olmanın yanı sıra bir sanattır. Sorun iyi öğretmen yetiştirmektir. Çünkü iyi eğitimi iyi öğretmenler yapar (Kavcar, 2002: 12).” Bu sebeple öncelikle nitelikli öğrencileri bu tür bölümlere kazanmak, ardından bu öğrencilere meslekî donanımı, onları bekleyen “Z kuşağı”na “en” yararlı olabilecek şekilde vermek büyük önem taşımaktadır.

Tüm bunlara ek olarak ifade edilebilir ki, nicel verilerde bölümler arası anlamlı bir fark çıkmamış olması beklentileri karşılamaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkçe öğretmenliği ve Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının etkili konuşma yeterlik düzeylerinin belirlendiği verilerle, dersin sorumlu öğretim elemanının bu yeterlik düzeylerini değerlendirme verilerinin betimsel yöntemle ele alındığı bu çalışmada, aslında temelde konuşma eyleminin sadece “konuşma”dan ibaret olmadığı, sözlü anlatımın bireysel bir beceri ve yeterlik düzeyi gerektirdiği ortaya konulmaktadır.

Her şeyden önce, bir öğretmen adayının ana dilin estetik yapısına ve kurallarına uygun konuşma becerisini lisans öğretmenlik programlarından mezun olmadan önce yeterli düzeyde kazanmış olması gerekmektedir. Bu sebeple ana dili ile ilgili dersin sorumlu öğretim elemanlarına da önemli görevler düşmektedir. Öğretmen adaylarının en başta özgüven sorununu aşabilmeleri için, sıklıkla sınıf içi ders etkinliklerinde aktif olmaları sağlanmalıdır. Bilindiği üzere bunun bir yolu da, ders sunumlarıdır. Sözlü anlatım, şeklinde ifade edebileceğimiz öğrenci ders sunumu, çok boyutludur. Bunlar, konuşmanın ön hazırlık aşamasını, inandırıcılığını, bütünselliğini, hızını, durak yerlerini, ses tonunu, kelime vurgusunu vb. içerdiği gibi konuşma eylemini yapan bireyin kılık kıyafetini, duruşunu, sınıf ortamında sınıfla mesafesini, dinleyicilere yaklaşımını, tahta kullanma becerisini, beden dili gibi diğer dikkate alınması gereken önemli unsurları da içermektedir. Tüm bu boyutların her biri, birbiriyle yakından ilişkili olup birbirlerini bütünlükler.

Her dilin kendine özgü kurallar dizisi, ses ve söyleyiş özelliği vardır. Türkçe, bu bağlamda estetik bir dildir. O halde anlatım becerisi gerektiren konuşma da aynı zamanda estetik olunmalıdır. Usta ağızlarda büyüleyici bir dile dönmelidir. Bu sebeple kanımızca, özellikle Türk Dili ve Edebiyatı, Türkçe Eğitimi alanında ve Eğitim Fakültelerinin temel eğitim bölümlerinde (Okulöncesi öğretmenliği ve Sınıf öğretmenliği), öğretmen yeterlik sınavlarının bir basamağını “sözlü” yahut “mülakat” aşaması teşkil etmelidir. Nitekim kendini standart İstanbul Türkçesinde, etkili bir biçimde ifade etme becerisini kazanamayan, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanamayan aday, dersi nasıl işleyecek yahut anlatacaktır?

Bu elzem soruyu ve cevabını olumluya dönüştürmek için başta öğretmen yetiştiren biz eğitimciler ve sonra Eğitim Fakültelerinin sıralarını dolduran genç, ama nitelikli, mesleğini aşk ile yapacak öğretmen adaylarına önemli görevler düşmektedir.

KAYNAKÇA

- AÇIK, Ö. Nilgün (2014). "Çağdaş Türk Dünyası Şairlerinde Ana Dili Değeri", *The Journal of Academic Social Science Studies*. Number: 26, Summer II, p. 85-96.
- AKKAYA, Ahmet (2012). "Öğretmen Adaylarının Konuşma Sorununa İlişkin Görüşleri", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (20), s. 405-420.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şenol, AKGÜN, Özcan, E. vd. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Yayını.
- BIALYSTOK, Ellen (2000). *Language Processing in Bilingual Children*, Edited by Ellen Bialystok. Cambridge University Press. Erişim Tarihi: 24. 09. 2016. <https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr>
- ÇİNTAŞ, Yıldız Derya ve YAVUZ, Mustafa (2012). "Etkili Konuşma Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması" *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*.7(2) s.319-334.
- ÇOŞKUN, M. Volkan (2010). *Türkçenin Ses Bilgisi*, (2. Baskı) İstanbul: IQ Yay.
- DOĞAN, Yusuf (2009). "Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Önerileri" *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Kış, 7 (1), s.185-204.
- ERGİN, Muharrem (1989). *Türk Dil Bilgisi*, (18. Baskı) İstanbul: Bayrak Yay.
- ERDEM, Aliye; ERDEM, Mukaddes (2015). "Yapılandırmacı Karma Öğrenme Ortamlarının Dinleme ve Konuşma Becerilerine Etkisi", *Elementary Education Online*, 14(3), 1130-1148. *İlköğretim Online*, 14(3), s.1130-1148.
- ERDEM, İlhan ve DENİZ, Kemalettin (2008). "Güzel Konuşma Kurslarında Verimliliği Arttırmaya Yönelik Bir Alan Araştırması", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Mustafa Kemal University Journal of Social Sciences Institute* Yıl/Year: 2008, Cilt/Volume: 5, Sayı/Issue: 10, s: 75-90.
- FROMKİN A. VİCTORİA (1973). *Speech Errors as Linguistic Evidence*, University of California, Los Angeles/Mouton, The Hague-Paris. Erişim Tarihi: 23.09.2016. <https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id>
- HAMERS, F. Josiane ve BLANC, A. H. Michel (2003). *Bilinguality and Bilingualism*, Cambridge University Press. Erişim Tarihi: 24. 09. 2016. <https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=>
- KARASAR, Niyazi (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar - İlkeler - Teknikler*, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- KAVCAR, Cahit (2002). "Cumhuriyet Döneminde Dal Öğretmeni Yetiştirme" *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı 1-2. Cilt: 35, s: 1-14.
- KAVCAR, Cahit; SEVER, Sedat; OĞUZKAN, Ferhan 2005. *Türkçe Öğretimi Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin*, (Geliştirilmiş 8. Baskı) Ankara: Engin Yay.
- KÜÇÜKKARAGÖZ, Hadiye (2003). "Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi" *Gelişim ve Öğrenme*, (Editör: Binnur Yeşilyaprak), Pegem Yayınevi: Ankara, s:76-77.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6., 7. ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı*, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- SEVER, Sedat; KAYA, Zekeriya; ASLAN, Canan (2006). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*, İstanbul: Morpa Yayınları.
- OSGOOD E. Charles (1980). *Lectures on Language Performance*, Editör: Willem J. M. Levelt. University of Illinois at Urbana - Champaign Urbana, Illinois 61801, USA. Erişim Tarihi: 23.09.2016 <https://books.google.com.tr/books?hl=tr s:2-5>
- ÖZBAY, Murat (2005). "Anadili Eğitiminde Konuşma Becerisini Geliştirme Teknikleri" *Journal of Qafqaz University*. http://egitim.beun.edu.tr/cv/hstortop/wp-content/uploads/sites/22/2013/11/1037_486.pdf. Erişim tarihi: 26.07.2016.
- TOMPKİNS, Gail E. (1998). *Language arts content and teaching strategies*, California State University. Prentice-Hall Inc. New Jersey.